„RADOMER-KIELCER-LEBEN“ 52 (140) Należytość pocztową uiszczono ryczałtem“ יאָהרגאַנג דריטער גראָשען 25 פרייז

ראַדאָמער-קעלצער לעבען

ראַדאָם פרייטאָג כ"ו טבת תרפ"ז — פאַר'ן אינהאַלט פון טעקסט אין די אַנאָנסען איז די רעדאַקציע נישט פעראַנטוואָרטליך — 31-go grudnia 1926 r.

הײַנט טו זײַטעל.

אַדרעסען:
פון „ראַדאָמער-קעלצער לעבען“

אין ראַדאָם:
Redakcja i Administracja
„Radomer Kielcer Leben“
Radom, Szwarlikowska 20.

אין קעלץ
Redakcja i Administracja
„Radomer-Kielcer Leben“
Kielce, Staro-Warszawska 34.

אַנאָנסען פרייז!
פון מילימעטער שורה: פאַר'ן טעקסט 20 גר.
„ „ „ אין „ 40 „
„ „ „ נאָכ'ן „ 18 „
די ערשטע זייט ענטהאַלט 8 קאָלאָנען
אין טעקסט אין לעצטע זייט 4 „

Z intencji zaręczyn naszej koleżanki
p. **Sali Epsztajnównej**
z p. **Mendelem Frydmanem**
życzymy im aby dzień ten był symbolem ich
wiecznego szczęścia i zadowolenia.
koleżanki
Andzia Rozenberżanka, Edzia Kerszberżanka
Rachela Goldberżanka

סאַלאַ עפשטיין מענדיל פרידמאַן
═ פערלאָבט ═
ראַדאָם 25/12 1926 יאָהר

צו דער פערלאָבונג פון אונזער
ליבע טאָכטער סאַלע עפשטיין
מיט ה' מענדיל פרידמאַן
ווינשען מיר זיי א הערצליכען מזל טוב
און אייביגע צופרידענהייט
עלטערן, שוועסטער
און ברודער

צו דער פערלאָבונג פון אונזער ליבע פריינדין
סאַלע עפשטיין מיט ה' **מענדיל פרידמאַן**
ווינשען מיר, אז אויף זייער נייער לעבענס—
וועג זאָל זיי אימער דאָס גליק בעגלייטען.
זיגמונט מײַשענבערג
און פנחס דאַווידאָוויק.

ברכת מז"ט לבבית ליום נשואיהם של ידידי
מרים שפיזמן ויוסף לוו
תהי דרכם צלחה.
מנחם חייט.
עכו — ארץ-ישראל. 31/XII 26

צו דער חתונה פון
פרל. מרים שפײַזמאַן מיט ה' יוסף לעוו
ווינשען מיר דעם יונגען פאָר א גליקליכע
צוקונפט און די עלטערן, אונזערע פריינד,
פל נחת.
פאַמיליע **חייט**

Stow. Pomocy Studentom Żydom
„Auxilium Academicum Judaicum“
w RADOMIU.
Urządza dorocznym swym zwyczajem
R A U T (z atrakcjami)
Który odbędzie się w sobotę dn. 8 stycznia 1927 roku
W SALACH HOTELU EUROPEJSKIM (dawniej „Miraz“)
Zarząd.
POCZĄTEK O GODZ. 9 WIECZ.
Wstęp tylko za zaproszeniami
STROJE DOWOLNE — **CENA BILETU ZŁ 2.50**

געזעלשאַפט צו העלפען די יודישע סטודענטען
„אויקסיליום אַקאַדעמיקום יודאַיקום“ אין ראַדאָם.
אָרדענט איין שבת, דעם 8-טען סטיטשען 1927 י.
אין זאַל פון האָטעל אייראָפּעסקי (מיראַזש)
א יעהרליכען טראַדיציאָנעלען
ראַוט (מיט אַטראַקציעס)
די פערוואַלטונג.
אנפאַנג 9 אָוענד — איינטריט נאָר מיט אײַנלאַדונגען.
פרייז פון בילעטען — 2.50

DYPLOMOWANA
Akuszerka-Masażystka
wykonuje całkowite masaże, masuje poszczególne części ciała oraz twarzy według najnowszej metody.
E. Szopówna-Tenenbaumowa
Radom, Rwańska 19 2-gie piętro.

דיפלאָמירטע אקושערקא
און מאַסאַזשיסטקא
פיהרט אויס מאַסאַזשען אויפן גאַנצען קערפער; אויף
איינצעלנע טהיילען פון קערפער, ווי אויך אויפן פנים
לויט די נײַעסטע מעטאָדען.
שאָפּאָוונאַ-טענענבוים
ראָווינסקאַ 19 2-טער שטאָק

מ'האט זיך ענדליך דערמאנט...

מיר האלטען שוין אין טיפען ווינטער היינט, העט נאך חנוכה און ווען נישט דער ואדר, וואלטען מיר שוין געהאט בקרוב פורים און וועגען א פאר קילא קויהלען פאר א בכבוד'יגען און נויטבעדערפטיגען האט מען זיך אזש אזוי שפעט דערמאנט. אין פלוג קאן מען אפשר מיינען, אז דאס האבען זיך דערמאנט די רייכע, די זאטע, וואס האבען זייערע אויבענס אנגעהויבען צו הייצען גאנץ בעצייטענס, ווי נאר מ'האט אנגעבענשט גשם, ווען דער ווינטער איז נאך געשטאנען הינטער דער ראגאטקע. ווען ס'וואלט ווירקליך אזוי געווען, וואלט מען נאך געקענט אויף זיי מלמד זכות זיין: מילא וואס איז דער וואונדער, רייכע לייט שפירען נישט אזוי די קעלט פון דער גאס, פון גראה בעשנייטען קאלט-פראסטיגען דרויסען. זיי הייצען די אויבענס סכות צייט, ווען דער דאמאלדיגער פריבער וועטער ווערט פאר די ארימע־לייט בעטראכט פאר א קיהלען זומער־טאג. איז וואס זשע דער חידוש, ווען זיי וואלטען זיך אביסעל פערשפעטיגט... וואלט דאס אמת זיין אזוי געווען און די זעלביגע גבירים וואלט מען זיך פאקטיש דערמאנט, — באדייט א פערשפעטיגונג, — אז אין שטאדט געפונען זיך נויטבעדערפטיגע, וואס פריהרען, נישט דערפענערהייד און שווירערען פאר קעלט, וואלט די תרעימות נישט נאך אזוי גרויס געווען. אונפערצייהליך און ווירקליך א פערדרוס איז, וואס אפילו יעצט, ווען די קעלטעס מיט קויהלען האבען ביי זיי שוין נישט איינמאהל געפאקט און אויף זייערע שויבען זענען שוין לאנג אויסגעמאהלט ווינטער-בלומעלעך, האבען זיי נאך אפילו נישט א טראכט געטוהן: איי, וואס טהוען די ארימע־לייט אין אזעלכע קאלטע נעכט? מיט וואס צינדען זיי אונטער זייערע קאלטע און ליידיגע קוימענס?

האבען זיי זיך אפשר פערלאזט אויף דער געלד־לאזער הילפס אינסטיטוציע „עזרה"? — דאס קאן אויך קיין תירוץ נישט זיין. דאס וואס „עזרה" איז יעצט צוגעטרעטען צו דער קויהלען-אקציע האט פאר זיי בעראטען זיין דער בולטסטער בעוויז, אז „עזרת", טראץ איהר גוטען און בעסטען ווילען, איז פינאנציעל נישט אימשטאנד דורכצופיהרען די נויטיגע אקציע. אפילו יעצט, נאכדעם ווי זי האט ענדליך בעשלאסען דורכצופיהרען די קויהלען-אקציע, האט זיך אויך נישט אין איהר בעזיץ די נויטיגע מאטעריעלע מיטלען. די פערוואלטונג פון דער דאזיגער באמת וויכטיגער געזעלשאפט האט אבער מעהר נישט געקענט בלייבען גלייכגילטיג נעגען איבער דער גרויסער נויט און קריות, וואס הערשט אין די ארימע שטובען, קעלערס און בוידעמס פון די בעדערפטיגע און זי האט זיך ענטשלאסען מיט איהר גאנצען ריזיקאלען אימפעט אנצוהויבען די אקציע, האפענדיג, אז די יודישע בעפעלקערונג וועט איהר אנטקעגענקימען, און פיהלענדיג אליין דעם שווערען ווינטער וועט זי בעוויליגען צושטיצען פינאנציעל די דורך איהר אנגעהויבענע קויהלען-אקציע.

„עזרה" האט נאך א שריט געמאכט, וואס איז אפשר נישט ווינציגער וויכטיג ווי די קויהלען-אקציע. זי האט נישט געקוקט אויף איהר געלד־לאזיגקייט, אויך בעשלאסען צו עפענען א אומזיסטע קוך פאר הונגעריגע. דאס איז א גרויסער טהאט, וואס דארף ווי געהעריג אבגעשאצט ווערען. אין אזעלכע ווינטער—טעג איז א ווארים און געשמאק מיטאג פאקטיש א לעבענס—דערפרישונג פאר די פיעל געפרוירענע און הונגעריגע.

די פארשטעהער פון „עזרת" ווילען געוויס די טעג זיך ארויסלאזען איבערן שטאדט, כדי צוזאמענקלויבען דעם ענטשפרעכענדען פאנד אויף ביידע דערמאנטע צוועקען. זאל דעריבער די יודישע בעפעלקערונג נישט שטעהן פון דער ווייטענס און נישט ארויסלאזען ליידיג די בעפאלמעכטיגטע דעלעגאטען פון „עזרה". „אחד המרבה ואחד הממעיט". זאל יעדער איינער לויט זיינע כחות, זיין בעטייליגט אין דער זאמעל—אקציע. גאר בעזונדערס בעדארף דער רייכערער קלאס זיך צונויגען צו דער „עזרה"—אקציע און אויב זיי האבען זיך אליין נישט דערמאנט, זאלען זיי זיך לכל הפחות מיט דער גרעסטער ווארימקייט און אינטערעס בעציהען צו די, וועלכע ווידמען זיך פאר דער דאזיגער אקציע און גיבען אוועק פיל צייט און מיה, כדי צו לינדערען די נויט און אונבארחמנות'דיקע קעלט פון די הונדערטער בכבוד'ע בעדערפטיגע אין אונזער שטאדט.

גלייבער שפעטער ווי קיינמאל נישט...

ב. צווייג.

וועגען די חברים-הילף („קאלעזשענסקא פאמאץ")
ביים גימנאזיום „פשיאטשול וויעדזי".

שוין יאהרען לאנג עקזיסטירט ביים היגען יודישען גימנאזיום א נוצליכע שילער-אינסטיטוציע, „חברים-הילף", וועמענס אויפגאבע ס'איז אונטערצושטיצען מאטעריעל דעם ארימען טהייל שילער.

די „חברים הילף", וועלכע האט פארטגעזעצט איהר טהעטיגקייט גאנץ לאנג מיט א פערהעלטענמעסיגען גענוגענדען ערפאלג, לעבט לעצטענס איבער א קריזיס. דאס איז דערפאר, וואס מיט עטליכע יאהר צוריק איז די צאהל שילער געווען בעדייטענד גרעסער און מיט דעם זעלבען איז אויך די הכנסה פון דער „חברים הילף" נעווען גרעסער. דערצו איז די צאהל בעדערפטיגע דאמאלס פיל קלענער געווען. די „חברים־הילף" איז אין זיינער צייט שוין געשטאנען אויף אזא הויכער מדרגה, אז די פערוואלטונג האט שוין אגב געקלערט וועגען בעזארגען די ארימערע שילער נישט נאר מיטן שול אבצאהל. נאר אויך מיט אנשטענדיגע קליידונג און מיט אלע נויטיגע שול-מכשירים, ווי: ביכער, העפטען א. ד. ג.

לעצטענס, ד. ה. פאר די לעצטע צוויי יאהר, האט זיך אבער די לאגע פערערגערט. די צאהל שילער-ינס, וועלכע איז אמאל בעשטאנען פון 700, 800, בעשטעהט היינט קוים פון 220 שילער. אזוי ארום איז די צאהל מיטגלידער, ד. ה די הכנסה ברענגער, בעדייטענד פערקלענערט געווארען. —

דאס וואלט נאך אפשר געווען א האלבע צרה, ווייל די הכנסות פון דער „חברים-הילף" ווערען יאהר יעהרליך פערגרעסערט דורך איינארדנען פערשידענע אימפרעזען, ווי קאנצערטען, טעאטער־פארשטעלונגען, סאנטען-לאטעריע א. ד. ג, וועלכע גיבען בעדייטענדע הכנסות, ווייזט אבער די שול־יוגענד ארויס א גאנצליכע צוריקגעהאלטענקייט צו דער דאזיגער אינסטיטוציע. די יונגע יודישע שול-יוגענד, האט לעצטענס פערלוירען יעדען חוש פאר ערנסטע ארבייט, פאר סאלידאריטעט און רחמנות. בשעת ווען א מאל איז אויף יעדען שילער געלעגען א חוב צו אונטערשטיצען די „חברים־הילף", האבען זיי היינט כמעט ווי אן דעם פערגעסען.

די דאזיגע ערשיינונג מוז זיך אם ערשטענס אבשלאגען פאטאל אויף דער ארבייט פון דער פערוואלטונג, וועלכע קען, ביי איהר בעסטען ווילען, נישט פארטזעצען פרוכטבאר איהר ארבייט, ביי אזא קליינער פעראינטערעסירונג.

ווען נישט די אויטערליכע הכנסות וואלט שוין לאנג געפאלען די אינסטיטוציע, וועלכע איז אויסגעשטעלט געווארען דורך איבערגעגעבענע ארבייט פון די פריהערדיגע אנפיהרענדע פערזאנען.

די לעצטע אלגעמיינע פערזאמלונג, פון דער „קאלעזשענסקא פאמאץ" איינזעהענדיג, אז די הכנסות מוזען פערגרעסערט ווערען פון דרויסען, ווען נישט דראהט איהר די געפאהר פון אונטערגאנג, האט לעצטענס דעם סטאטוס פון דער „חברים הילף" געענדערט אין דעם זין, אז ס'איז בעשלאסען געווארען צו ווערבירען עהרען־מיטגלידער צווישען די לעהרער, עלטערען און צווישען דער גאנצער יודישער געזעלשאפט, וועלכע וועט זיכער זיך פעראינטערעסירען מיט דער דאזיגער אינסטיטוציע, אלס מיט א אינסטיטוציע, וואס שטיצט אונטער איהרע ארימע חברים, און ערמעגליכט זיי צו בעצאהלען דעם שכר-לימוד.

מיר ווילען גלויבען, אז דער דאזיגער רוף וועט געפונען דעם נעהעריגען אבקלאנג ביי דער ראדאמער געזעלשאפט, און זי וועט פערשטעהן די וויכטיגקייט און נוצען פון דער דאזיגער אינסטיטוציע, זי וועט געוויס פערשטעהן, אז מיט איהרע קליינע זעלבסטבעשטייערונגען וועט מען ערמעגליכען צעהנדליגער ארימער שילער, צו ענדיגען די שולע. ס'טרעפען צעהנדליגע פאלען ווען שילער פון 6־טער, 7-טער און אויך 8 טער קלאס, מוזען אפטמאהל נישט האבענדיג צו בעצאהלען אפילו דעם קליינעם שכר לימוד נאך דער געגעבענער הנחה, איבעררייסען זייער ווייטער-

דינען שטודיום. מיר ווילען גלויבען, און האָפען, אז ביים ווערבירען די עהרען-מיטגלידער פאר דער „חבר-הילף" וועט די יודישע געזעלשאפט ארויסווייזען איהר לעבענהאפטסטען אינטערעס, פערשרייבענדיג זיך מאסענווייז אלס מיטגלידער פון דער דאָזיגער אינסטיטוציע. און מיט די קליינע חודש צאָלונגען, וועלען די ראדאמער יודישע בירגער פערברייטערען די טהעטיגקייט פון דער אינסטיטוציע.

צום ענדע ווילען מיר אויפמערקזאם מאַכען די פערוואלטונג פון דער „קאָלעזשענסקא פאָמאָץ" און בכלל אלע שילער, אז ס'דאַרף אונטערגענומען ווערען א אינטענסיווע אַרבייט הן אויפ'ן מאטעריעלען, הן אויפ'ן קולטורעלען געביעט. זאָל די ביזאיצטיגע שלאפענדיגע טהעטיגקייט געהערען צו דער פערגאנגענהייט. איהר הויבט אָן צו אַרבייטען ביי דער מיטהילף פון דער יודישער געזעלשאפט! איהר דאַרפט אָנהויבען צו ווערבירען עהרען-מיטגלידער. איינאָרדנען פערשידענע אומפריגען, קאָנצערטען, לאָטעריע, א. ד. ג. וועלכע וועלען זיכער געפונען אנ'אָבקלאנג ביי דער יודישער געזעלשאפט און זיי וועלען געוויס דורך איהר אונטערשטיצונג ווערען און דערמיט וועט פיל געלינדערט ווערען די נויט פון אייערע חברים בעווייזט מיט מהאטען, אז איהר זענט דערוואקסען צו דער אקציע, וועלכע איהר האט אונטערגענומען!

ש. ל—ץ.

אידעאליסטען אדער ספעצען?

א בריף פון ארץ-ישראל

פון ח. לעבן.

א א"י-נער קאָרעספאָנדענט פון א וואַרשאַווער אידישער צייטונג, וועלכער געפינט זיך איצט אין אמעריקע, האט נישט געקענט אריבערטראָגען די שאנד, וואָס אנגעזעהענע ציוניסטישע מהויגים האבען זיך שלעכט אָפגערופען וועגען די א"י פקידים. ער איז ארויס מיט אַנ'ארטיקעל אין „טאָג" און בעמיהט זיך צו בעווייזען די ערליכקייט פון די א"י-פקידים מיט פאקטען. פאר א בעווייז ברענגט ער דעם פאקט, וואָס דער רעדאקטאָר פון דער א"י-נער ארבייטער-צייטונג „דבר" בעקומט א געהאלט פון 10 פונט א חודש, ווי דער, וואָס קערט אויס דעם לאָקאַל. דער פאקט איז א ריכטיגער און מיר קענען נישט לייקענען. די פראגע איז אָבער, צי האנדעלט זיך דא וועגען אזעלכע פקידים, ווי דער רעדאקטאָר פון „דבר"?

קיינעם וועט נישט ארויפקומען אויפ'ן זינען, צו דיקטירען דער אָדער יענער אָרגאניזאציע צו צאָהלען איהרע פקידים א העכערע געהאלט, ווי ס'פאָדערט, למשל, די „הסתדרות". ווער וועט זאָגען א דעה די פארטייען „אחדות-העבודה", „הפועל הצעיר", מזרחי" א. אז. וו. וויפיל צו צאָהלען זייערע אָנגעשטעלטע? געוויינטליך, אויב די אנגעשטעלטע זענען מיטגלידער פון דער „הסתדרות-העובדים", וועט שוין די דאָזיגע אָרגאניזאציע פאָדערען דעם מינימום וואס זיי קומט. אָבער מעהר — מהיכי תיתי.

די פראגע איז וועגען גאנץ אנדערע פקידים. דא האנדעלט זיך פון די אָנגעשטעלטע פון דער ציוניסטישער ארגאניזאציע: פון „קרן קימת", די ציוניסטישע בייגק א. אז. וו.

די א"י-נער פרעסע האט זיך שוין נישט איינמאָל אָפגעשטעלט אויף דער פראגע, און נישט בלויז די פרעסע, אזעלכע פארטייען ווי „אחדות-העבודה" און „הפועל-הצעיר" האבען זייער א סך צייט געווידמעט דער פראגע אויף די צוזאמענפאָהרען פון די אויבענדערמאנטע פארטייען, וועלכע זענען לעצטענס פאָרגעקומען.

אויפ'ן צוזאמענפאָהר פון „הפועל-הצעיר" האט מען אָפען געזאגט, אז ס'איז נישט דערלאָזבאר, אז דר. געאָרג האלפערין זאָל בעקומען 250 פונט א חודש — א געהאלט פון א ענגלישען מיניסטער. היינט וויפיל 100—150 און 80 פונטיגע אמטען האָבען מיר צווישען דער ציוניסטישער פקידות?

אויף דער לעצטער זיצונג פון אקציאָנס קאָמיטעט האט מען פאָרגעלייגט צו פערקלענערן דעם געהאלט פון די ציוניסטישע בעאמטע אויף 10 פראָצ. קאָלאָג. קיש האט פראָטעסטירט און נישט דערלאָזען און ס'איז געבליבען ביים אלטען. אט האבען די „קרן-קימת" פוערס פון תל אביב געפאָדערט,

(ענדע אויף דער 4 זייט)

די בלוטיגע ליבעס-געשיכטע פון יאָסעלע צייטלינס טאָכטער פון מאָסקווע און פעליקס דזשערזשינסקי.

א מערקווירדיגע פאַסירונג צווישען דעם אָקאָרשט פארשטאָרבענעם בלוטיגען הערשער פון דער „טשעקא" און דער טאָכטער פון דעם בעריהמטען יודישען עושר פון מאָסקווע, רבקה'לע. די העלדין, האט אין פאריז זיך גענומען דאס לעבען באלד נאָכדעם ווי דזערזשינסקי איז געשטאָרבען. אלע איינצעלהייטען פון דער געשיכטע האט דערציילט די אומגליקליכע מאמע פון דער זעלבסטמערדערין, שרה צייטלין.

די העלדין, די טאָכטער פון דעם בעריהמטען ר' יאָסעלע צייטלין, האט זיך פערליבט אין איינעם פון די פירער פון טשעקא, א פויער, דזערזשינסקיס רעכטע האנט. זי דערוויסט זיך, נאָכדעם, ווי זי האט שוין געהאט מיט איהם א קינד, אז ער האט איהר פאָטער, דעם בעריהמטען ר' יאסעלע צייטלין, ערמאָרדערט. זי הויבט אָן איהם שטארק צו האָסען און זוכט צו נעמען נקמה פון איהם. זי גרייט צו פאר איהם עסען מיט א געפערליכען סם.

ער פארענטפערט זיך, אז ער האט געמוזט אויספיהרען דעם באפעל פון דזערזשינסקין.

זי באשליסט דאן צו נעמען נקמה פון דזערזשינסקין.

זי שיסט אויף איהם, אָבער ער בלייבט לעבען.

זי ווערט פעראורטיילט צום טויט.

איהר מאן ראטעוועט איהר. אין א פינסטערער נאכט פערקליידט ער איהר אלס מאנספערזאן און ער פיהרט איהר אָפ, צוזאמען מיט דער אלטער מוטער איבער, צום גרעניץ.

ער האט דערפאר שפעטער באצאָהלט מיט זיין אייגענעם לעבען.

ווי שוין געזאגט, עס איז א מערקווירדיגע פאסירונג. און די איינצעלהייטען, די שילדערונגען זענען אזוי שאנענד, אז מען קען זיך פשוט נישט אָפרייסען פון לייענען.

מיר וועלען די דאָזיגע לעבענס-טראגעדיע אנהויבען צו דרוקען — איבער אכט-טאג פרייטאג.

דער מאן איז אינטער-וועגס און דאס ווייבעל אמוזירט זיך.

(פון די ראדאמער מעשה'לעך, פליאטקעס און לשון הרע-רעדעכצער).

שוין לאנג האבען די ראדאמער לצים נישט געהאט אזא פעטען לעז, אזא פיקאנטען און אמוזירענדיגען רייד-שטאָף, אויף צו טרייבען א ביסעל לשון הרע און רכילות, ווי ס'האט זיך זיי לעצטענס אונטערגערוקט. זיי די היגע לצים האלטען זיך אין איין פודלען אויסן איבער און ס'ווערט א פוד פאר גאנץ בריאה. אָבער לאָמיר דערצעהלען כסדר, ווי אזוי די מעשה זאָל האָבען געשעהן:

דער מאן — א דאנציגער און פויזנער פאָהרער ר. ה. ער פיהרט א ביסעל סחורה אין יענע מקומות, פערדינט זיך נישט-קשה, כדי לפרנס אשתו ובניו, א בעל-בתישער יוד, פערהאָרעוועט גאנצע 6 טעג אין דער וואך אינטערוועגס. אויף שבת קומט ער אהיים מיטן ביסעל לייוועכץ, א'ז זיך משמח מיט די „זייניגע".

דאָס ווייבעל זיינס, א בעל הבתיש קינד. דווקא נישט קיין מיאוסע, געניצט אין טאג אריין, ס'ווילט זיך איהר שלעכט, א גאנצע וואך אהן מאן אליין געהן אין קינאָ פאסט נישט, אויף א דאנסינג מיט א בעקאנטען, אידאי נישט, מה יאמרו הבריות? ראדאם איז נישט ווארשא. היימישע מענשען קענען זיך ווי די אייגענע צעהן פינגער... קומט אויס פשוט זיך אבלעבען אין דערעניש אין קווארעניש, אז דאָס הארץ צעפלט. אָבער א בת תלמיד חכם גיט זיך א עצה, פאָהרט זי אריין נאך ווארשא א ביסעל א „לעב טון". אויף א דאנסינג זיך בעקאנט מיט א שאנצער-געו יונגען מאן. מ'פלירטעוועט, מ'טאנצט צוזאמען, מ'ווערט היימישער... ער ווערט פון איהר געוואָהר ווען וואו זי איז, זי דערצעהלט איהם אלץ, אפילו, אז דער מאן איהרער איז די גאנצע 6 טעג אין דער וואך נישט אין דער היים, ער פראָיעקטירט איהר א בעזוך צו מאכען

אַז דער „קרן קימת" זאָל פערעפענטליכען וויפיל ס׳בעקומען די אָנגעשטעלטע פון דעם אינסטיטוט. מ׳האָט נישט פערעפענטליכט און דאָס רופט ארויס נאָכמעהר אויפרעגונג ביי דער אידישער עפענטליכער מיינונג.

לויט דער אויסרעכענונג פון אָנגעזעהענע טוערס קומט אויס, אַז אויב מ׳זאָל פארקלענערן דעם געהאַלט אויף 10 פראצ. וועלען מיר בעקומען א סומע פון 20 טויזענד פונט יעהרליך. ווען מ׳וואָלט עס געהאָט געטון פאר די לעצטע יאָהרען, וואלט מען שוין געקענט אויסבויען אלע וואוינונג-הייזער פארן גאַנצען עמק, וואו ס׳הערשט דער לאָזונג „גלייכבאַרעכטיגונג פון מענטשען און בהמות". די בהמות האָבען די שיינע שטאלען און די מענטשען לעבען אין אַזוינע שטאַלען, וואו קיין בהמה וועט מען נישט ארייּנלאָזען.

און אז די פראגע איז אַנ׳ערנסטע, ווייסען מיר דאך דערטון וואס דער „אוצר הישוב", דער פאנד פון „ועד הלאומי", וועלכער איז פראקלאַמירט געוואָרען שוין א היבשע עטליכע חדשים צוריק און איז דערביי געבליבען, בייט אויך אויף דעם, אויף די סומעס פון ה״א געהאַלט, וואס די ציוניסטישע פקידות זאָל געבען אויף צו לינדערען דעם קריזיס.

און זאָל דא געזאָגט ווערען, אז די ארבייטער-אינסטיטוציעס האָבען זיך שוין לאנג אַרונטערגענומען פון די אזוי אויך קליינע געהאַלטען. אזא וויכטיגע אינסטיטוציע, ווי דער „דבר" האָט זיך באַגרעניצט מיטן מינימום אַרבייטער, וואס איז נויטיג.

דער תירוץ וואס ווערט אָנגעגעבען דורך די הייסע אָנהענגערס פון דער ציוניסטישער פקידות, אז דאָ איז אַ פראגע נישט פון געלד, נאר פון פרעסטיזש, איז נישט קיין וויכטיגע. אדרבה, זאָלען טאַקי די גרויסע פקידים מיט די געשוואָלענע געהאַלטען ארויסגיין עפענטליך און זאָגען: אין אזא שווערען מאָמענט, אין דער צייט פון אַזא קריזיס קענען מיר נישט זיצען רוהיג און בעקומען גרויסע געהאַלטען, דערמיט וואלטען זיי ארויסגעוויזען זייער אידעאַליזם פארן בנין הארץ.

ס׳איז דאָך אַלעמען באַוואוסט, אז דער לייטער פון ארבייט-רעפּארטאַמענט ביי דער ציוניסטישער עקזעקוטיווע אין ירושלים האָט זיך אָפּגעזאָגט פון די 80 פונט און נעמט בלויז 50 פונט פון וועלכער ער גיט אָפּ 10 פונט דעם זשורנאל „הפועל-הצעיר".

און דאָ ליגט דער טייערפּונקט פון דער פראגע. אידעאַליזם. אָדער שפּילען? ארבייט איהר לעם אידעאל, טאָ ווייזט עס אַרויס! קיינער זאָגט נישט, אז דער אָדער יענער בעאַמטער און פיהרער זאָל זיך אַראָפּלאָזען צום פערדינסט פון א חלוץ. אָבער מ׳מוז אַ ביסעל זיך איינטאַמעווען אין דעם מאָמענט, ווען ס׳געהט ארום אזאַ גרויסע צאָל ארבייטסלאָזע.

זייט איהר ספּעצען. טאָ רעדט נישט פון אידעאַליזם, פון בנין הארץ! און ספּעצען קען מען קריגען נישט קיין ערגערע פון אייך מיט קלענערע געהאַלטען!

דער קאָרעספּאָנדענט פון דער וואַרשעווער אידישער צייטונג פרעטענדירט נאָך אויף אָביעקטיוויטעט. ער גיסט אָן אַז זייענדיג אין ניו-יאָרק לייענט ער טעגליך די היגע פרעסע. איז דאָך טאַקי אַ קשיא, ווי קומט דאָס? האָט ער נישט געלייענט אין „דבר" די סך ארטיקלען וועגען דער פראגע? די פראָטאָקאָלען פון די צוזאַמענפאָהרען פון די חיגע פארטייען, וואו ס׳האָט זיך וועגען דעם גערעדט?

די פראגע איז זייער אַנ׳ערנסטע און וועט מוזען געלייזט ווערען, מיר גלויבען, אז די ציוניסטישע פקידים וועלען ארויסווייזען זייער אידעאַליזם און אין דעם קריטישען מאָמענט וועלען זיי קומען צו הילף דעם „אוצר הישוב" מיט דער סומע, וועלכע מ׳האָט פון זיי צו קריגען.

א בריוועלע צום מהרש״ל׳ס אייניקעל — ה׳ קעסטענבערג

ג׳ ה׳ קעסטענבערג!

לייענענדיג די צייטונג׳ס-בעריכטען פון דער וואַרשאווער יודישע פרעסע דעם פערגאַנגענעם זונטאָג, בין איך געוואויר געוואָרען, אַז איהר זענט פון שלשלת היוחסין און אויך איינער פון די שמן זית׳דיגע „אייניקלעך". איהר האָט אויף דער דין-תורה אין וואַרשאַווער ראַבינאַט פייערליך ערקלערט, אַז איהר זענט אַ יחסן – דעם מהרש״ל׳ס אַנ׳אייניקעל. דער יחוס איז דווקא אַ שיינער. עפּיס אַ קלייניגקייט צו שטאַמען פון אַזאַ הערליכע גזע, ווי ר׳ שלמה לוריע, דער מחבר פון וואונדערליכע גאונישע ספרים. אין מפורש אויף ש״ס. דאָס וואָלט מיר זעהר געפעלען, און איך וואָלט גאַנץ זיכער געקענט שטאָלצירען, וואס די ראַדאָמער יודישע קהלה האָט געהאַט די זכיה צו האָבען אַלס איהר גייסטיגען מנהיג.

אַזאַ וויכטיג „אייניקעל". דאָס וואָלט שוין בעסער אַלץ גוט געווען ווען נישט דער פערדאַכט. אַז די גאַנצע מעשה מיט׳ן צוטשעפעניש צום מהרש״ל׳ס אייניקלעך וואָלט פון אייך נישט געווען אויסגעטראַכט, פונקט אַזוי ווי איהר האָט אייך אויסגעטראַכט און ווילט איינרעדען די גאַנצע וועלט, אַז איהר זענט ראַדאָמער רב על פי דין ועל פי יושר.

אייערע אַלע דרכים, ה׳ קעסטענבערג, אייער גאַנצע אויפפיהרונג בשעת דאָס ערראָבערען דעם כסא רבנות און אויך דערנאָך אין דער צייט, וואס איהר האָט געקינעט ביד חזקה אויפ׳ן רבנישען טראָהן, זאָגען בפירוש, אַז איהר האָט זיך נעבּיך בחנם איינגעשטורליעט אינ׳ם הערליכען גאונישען מאַנטעל פון מהרש״ל. ניין, ה׳ קעסטענבערג, די וועגען אויף וועלכע איהר זענט ביז יעצט געגאַנגען, פיהרען נישט אַהין אינ׳ם פרעכטיג-וואונדערבאַרען גאָרטען פון די פאַרצייטישע גדולים און גאונים. אייערע שטעגען און וועגען פיהרען אין אַ פערקעהרטער ריכטונג, וועלכע איז גענצליך ווייט פון יודישען גייסט, זיין עטיק און מאָראַל. ווען פאר אייך וואָלט ווירקליך זיין א שטאָלץ דער יחוס, וואס דער מהרש״ל געהער אייך אָן אַ זיידע, ווען איהר וואָלט אייך באמת זיך בעצויגען מיט אַזאַ הייך-אַכטונג און פּיעטעט צו אַזאַ פּאַטריאַרכאַלישער אָבשטאַמונג, וואָלט איהר אַליין בעדאַרפט וויסען, אַז לויט דער לומדי׳שער און שלחן ערוך-אויפפאַסונג פון „אייער" אייגענעם זיידען דער מהרש״ל, ווערט איהר אַליין, נישט קוקענדיג דערויף, וואס איהר פערופט זיך אַלס זיין אייניקעל – גע׳פּסל׳ט צו זיין אַ רב ביי יודען.

ה׳ קעסטענבערג, אייער יחוס-ארגומענט איז בעשיינפערליך געגען אייך. נישט בלויז צוליב דעם, וואס אייער יחוס-בריעף איז נישט גענוג קאָנטראָלירט און דערוועקט א חשד, אַז איהר ווילט אויך אזאַ ליכטיגע געשטאַלט ווי דעם מהרש״ל אומשולדיג אריינציהען אין דער געץ פון אייערע נישט פאסיגע מעשים, נישט נאָר דאָס אַליין, נאָר אפילו ווען דאָס זאָל אמת זיין, בעווייזען אָבער אייערע ביז אָהערדיגע מעשים ווי איהר ענטשפּרעכט נישט דעם יחוס, אַז איהר זענט דער היפוך און דערפאר קאָן ער אייך ביי קיין פאל נישט נאָר נישט בעשיצען. נאָר בעשווערט נאָך אייערע בעשולדיגונגען געגען אייך אַליין...

ווען איהר, ה׳ קעסטענבערג וואָלט ריכטיג געווען דעם מהרש״ל׳ס א אייניקעל וואָלט איהר אייך געברויכט אַראָבנעמען אַ מוסר השכל, א ביישפּיעל פון אייער אייגענעם זיידען ווי אַזוי און דורך וועלכע אופנים מען ווערט א רב ביי יודען. האָבענדיג א גרונד צו מיינען, אַז איהר ווייסט נישט דערפון, וועלען מיר אייך דערצעהלען דאָס הערליכע פאָלקסטימליכע מעשה׳לע, וואָס ווערט נאָכערצעהלט ביז׳ן היינטיגען טאָג ווי אזוי דער מהרש״ל איז געוואָרען לובלינער רב און איהר וועט אַליין זעהן, אַז איהר האָט א גרויסען טעות אין אייער סדר היוחסין, אַז איהר האָט פערבלאָנדזשעט. אייך ליגט, אַ פנים, טיעף פעהאַלטען אין זכרון די מלחמה-יאָהרען, א דאַנק וועלכע איהר האָט געהאַט די דרייסטקייט צו ווערען רב. איהר גלויבט אפשר, אַז כמעט 20 מלוכות מיט זייערע פעלד-מאַרשאַלען האָבען זיך געשלאָגען. כדי איהר זאָלט רב ווערען, מחמת ראַמאַלע אין דער צייט פון מלחמה האָבען די יודישע איינוואוינער אין ראַדאָם נישט געהאַט דעם קאָפּ און מוטה צו פּראָטעסטירען געגען אייער רבנישער אַליינהערשונג. געדענקענדיג אפשר פון יענע מאַרשאַלען האָט איהר ביי דער דין תורה זיך דערמאָנט צו ערפופען זיך, אַז איהר זענט דעם מהרש״ל׳ס אַנ׳אייניקעל...

אויב אָבער איהר האָט ערנסט געמיינט דעם מהרש״ל מלובלין, טאַקי אָט יענעם גרויסען יודישען גאון, וועלען מיר אייך דערצעהלען, דאָס פריהער-דערמאָנטע מעשה׳לע, וועלכעס וועט בעווייזען, אַז אין וואָרט מהרש״ל איז דאָ אַ טעות אין אויסלייענען... און אַז איהר ה׳ קעסטענבערג האָט נישט די פולע רעכט צו פערופען זיך אַלס אַנ׳אייניקעל פון דעם זעלבען גרויסען מהרש״ל.

הערט, זייט מוחל, ה׳ קעסטענבערג וואס מען דערצעהלט וועגען „אייער" זיידע דעם מהרש״ל. ווי אזוי ער איז געוואָרען לובלינער רב.

אָט וואס מען דערצעהלט:

ס׳איז געווען נאָכדעם, ווי דער מהרש״ל, האָט פערפאַסט זיין בעריהמט ספר „ים של שלמה". און לויט דעם מנהג פון פאַרצייטישע גאונים וקדושים

האט ער אויף זיך גענומען אַבצוריכטען גלות, כדי דערמיט מתקן זיין וועלכען ס'איז מעגליכען טעות אין זיין חיבור. אויף זיין נעוונד־ווענ איז דער מהרש"ל געגאנגען אָנגעטוהן אין אָרימע צוריסענע בגדים און קיינער האט איהם אפילו נישט דערקענט ווער ער איז. און אזא הילוך האט ער געוואנדערט פון לאַנד צו לאנד און פון שטאדט צו שטאָדט. אויפן וועג פון זיינע וואנדערונגען, ווערט דערצעהלט, איז דער מהרש"ל אויך אַנגעטרעטען אין לובלין, וואו ער האָט זיך אויפגעהאלטען אין דאָרטיגען בית המדרש.

איינמאָהל, נטווען איז עס אין א פרייטאָג צו־נאכטס נאָך קבלת שבת האָט דער מהרש"ל צוגלייך מיט אלע אורחים זיך אוועקגעשטעלט ביי דער טהיר, כדי ס'זאָל איהם עמיצער אחייפ דופען אויף שבת. איז גראד אויסגעקומען, אַז איינער פון די רייכסטע בעלי הבתים האט אהיים גענומען דעם מהרש"ל. וועלכער האָט מקיים געווען סעודת שבת ביי א זעהר רייך געדעקטען טיש, וואס האָט זיך געבאָדען אין ליכטיגע נאָלדענע און זילבערנע געשירען.

נאכן עסען ווען דער מהרש"ל איז אַוועק אין בית מדרש אריין שלאָפען האָט מען דערזעהן, אַז עס צווישען די געשירען פעהלט א זילבערנער לעפעל. איז געפאלען דער חשד, אַז נישט אַנדערש ווי דער שלעפער האָט דעם לעפיל צוגע'גנב'עט. האָט מען לאנג נישט געקלערט און מען איז גלייך אהין צים מהרש"ל און אויסגעשטערט ביי איהם דאס וואנדער־זעקעלע און אלע קעשענעס. דעם לעפיל האט מען אָבער נישט געפונען, נאָר אזוי ווי אויף קיינעם איז פאַ־ט נישט געווען קיין חשד, האָט מען גע'פסק'ענט, אַז דער אָרימער שלעפער מוז אָבקימען זיין שטראָף לינענדיג אין קערצער פון בית מדרש און ווער ס'וועט אדורכגעהן זאָל פאר איהם אויסשפייען.

איז דער מהרש"ל אַזוי אָנגעלעגען עטליכע טעג פערשפארט אין קערקער און מקבל באהבה געווען די אומזיסטע בושות און יסורים. איינמאָהל געהט פערביי דעם קערקער אַ יוד, האַלטענדיג אין האנד אַ לינג־און־לעבער. בעט דער מהרש"ל דעם יודען ער זאָל זיך אויף אַ ווייל אָבשטעלען און ער פרעגט איהם פון וואנען ער געהט. ענטפערט דער יוד, אַז ער געהט פון רב, ביי וועמען ער האָט געפרעגט א שאלה אויף דער לינג־און־לעבער. פרעגט א הם דער מהרש"ל.

וואָס האָט דער רב גע'פסק'ענט?

— טריפה — ענטפערט — דער יוד.

— געה ווען צום רב און זאָג איהם ער זאָל נאָכקוקען דעם און דעם סימן אין יורה דעה, וועט ער זעהן אז ס'איז כשר. נאָר געדענקען זאָלסטו, אַז זאָ"ט נישט דעם רב זאָגען, ווער ס'האָט דיר געזאָגט — האָט דער מהרש"ל געבעטען רחמים ביים דורכגעהענדען יוד.

איז דער יוד צוריק אוועק צום רב דער רב האט נאָכגעזעהן און גע'פסק'ענט—כשר. געהט ווידער דער יוד אַ דורך פאר'ן מהרש"ל און דערצעהלט איהם, וואס דער רב האט גע'פסק'ענט, זאָגט ווייטער דער מהרש"ל:—געה נאך אַ מאָהל אהין צום רב און זאָג איהם, ער זאָל נאָכזעהן אין דעם און דעם פוסק, וועט ער זעהן אַז ס'איז טריפה.

דער ראָזיגער פלפול־שפיעל פון כשר—טרייף איז אוועק צעהנדליגע מאָהל ביז דער רב איז געוואָרען זייער נשתומם און ער האָט גוזר געווען אויפ'ן יוד, ער זאָל זאָגען ווער עס שיקט איהם. האָט דער יוד דערצעהלט דעם גאַנצען אמת, אַז דאָרט אין קערקער ליגט עפיס א שלעפער. און ער שיקט עס איהם מיט דער שאלה הין און צוריק. גצהערט אזא מעשה איז דער רב אליין אהינגעגאנגען צום אָרימאַן, מיט וועלכען ער האָט פערפיהרט א טיפען שמועס אין לערנען, פון וואָס דער רב איז איבערראַשט געוואָרען. ס'איז באלד בעוויסט געוואָרען אַז דאָס איז דער מהרש"ל און די גאַנצע שטאָדט לובלין האָט איהם שטארק מפייס געווען פאַר זיינע בושה און אַלע בפה אחד האָבען בעשטימט, אַז דער מהרש"ל זאָל בלייבען לובלינער רב.

אַט אזוי, ח' קעסטענבערג איז געוואָרען רב דער מהרש"ל, וועמען איהר זענט מיאַפ אלס אייער זיידע. נו, אדרבה, זאָגט אליין זענט איהר נישט דער גאַנצער קאָנטראַסט פון „אייער" זיידען? קאָן עס געמאָלט זיין, אַז איהר זאָלט האָבען וועלכען ס'איז שייכות צום אדעל־שטאַם פון דעם גרויסען עניו, חריף און למדן דעם מהרש"ל? קען עס זיין א וואָהרע זאַך, אז איהר זאָלט האָבען דעם כבוד צו בילדען איין רינגעלע פון די ראָזיגע גאָלדענע קייט? קוקט אויף אייער וועג פיל מיט וויג זאָגט און דערנער סטעושקעס, אויף וועלכע ס'זענען אַ דאַנק אייך פערפלאַנצט געוואָרען אזעלכע „הערליכע" בלימעלעך ווי די אנקלאָגעס אויף אייערע שטאָם־ברידער, אַז זיי זענען ,אַנטי־סאָנסטוואַיוצעס', די ,פאָד־נאַדזורען' פון היגע פירמער, וואָס זענען דורך אייך פעראורזאַכט געוואָרען, און איהר וועט אליין זעהן, אַז דער ראָזיגער פּלאָטיגער שליאַך פיהרט נישט אויף שפּורען פון יענעם גאונישען דור. וואָס דעם מהרש"ל'ס.

איהר זענט נישט געגאַנגען אין די זעלבע דרכים וואָס אייער זיידע. אַנישטאָט צו זיין אַ נרדף, אַ עניו ביי זיך, זענט איהר אייביג געווען א רודף און בעל גאוה. יעדער אינסטיטוציע און אנשטאַלט פון שטאָדט האט איהם אָקופירט, נישט צולאָזענדיג קיינעם, אים כדי אזוי נאך צו בעפעסטיגען אייער וואַקלדיגע פּאָזיציע. אנשטאָט „אייער" זיידענס, דעם מהרש"ל'ס צדקות און לומדות אין גלות־וואַנדערונגען, האָט איהר איומגעזאנגערט אין אלע אינסטאנצען, און בעסער געוואָלט מיט דער מאַכט, איידער מיט'ן כח פון דער תורה, זיך פרוביבען די רבנות־שטוהל. אַנשטאָט זיך אַ פלפול־שמועס צווישען „אייער" זיידען דעם מהרש"ל מיטן לובלינער רב און אַנדערע דאַמאָלסדיגע גדולים האָט איהר זיך שטענדיג מתחב־ געווען מיט לא קרא ולא שנה־עלעמענטען, וועלכע האָבען אייך בעשיצט און געקאַמפט צוזאַמען מיט אייך נעגען די הונדערטער און טויזענטער געגנער אייערע... אַנשטאָט, וואָס „אייער" זיידען דעם מהרש"ל האָט די גאַנצע שטאָדט לובלין אויפגענומען מיט'ן גרעסטען כבוד און פאַר־אַד, האָט איהר אייך אליין מיט כח געמאַכט פאַר ראַדאמער רב אָהן הסכם און אָהן דער צושטימונג פון גאַנצען קהל. און אַנשטאָט, וואָס אייער זיידע דער מהרש"ל האט מקבל באהבה געווען אַלע בזיונות און בושות, ליגענדיג פערשפאַרט אומזיסט אין פינסטערען קערקער, האָט איהר, אָדער אייערע אנהענגער, בעססער פערשטאַנען אינטערבוטאָגען פאַלשע אָנקלאָגעס און די שווערסטע בעשולדיגונגען נעגען יעדען איינעם געגנער, וועלכען איהר האָט געפונען פאַר געוואונשען אָבצורוימען פון וועג.. נו, זאָגט אַליין, ה' קעסטענבערג קאָן עס ווירקליך געמאָהלט זיין, אַז אַט דער זעלבער מהרש"ל זאָל האָבען געווען אייער זיידע? פאר וואָס זאָלט איהר אזאָ גייסטרייכע גיגאַנטישע קרישטאַל־ריינע פערזענליכקייט וועלען אומשולדיג און פאַר גאָרנישט מיט־שלעפען אין אזעלכע זומפען און כהאָלען?!

אין איהר שטאָדט, זי אָקצעפטירט דאָס.

ויְהִי היום, אין אַ פּראָספּען מיטוואָך — דער בחור איז דאָ. מ'האָט זיך בעגעגנט, בעשטימט זיך צו טרעפען אין אַ נומער אין האָטעל (ווייל ביי זיך אין דער וואוינונג שטערען די קינדער) און דאָ הייבט זיך אָן די ריכטיגע מעשה — דער אָווענד וואָלט אַדורך אין נומערל שאַ שטיל, און נאָר נישט, מאַכט זיך אָבער, אַז אין מיטען דערין פלוצלינג אַ קלאַפּט אין טהיר. דאָס ווייבעל פאַר שרעקט אז אפשר איז עס גאָר דער מאַן אליין, האָט געוואָלט אַוועק פון פענסטער אַראָבשפּרינגען, איהר פּאַרטנער האָט זי בערוהיגט „קאָן זיין סאַליציי" און האט איהר געראטען אריינקריכען אין שראַנק ביז ער וועט אין עטליכע מינוט אָבזאָגען די פּאָליציי, דערווייל האָט ער די כחיר פון שראַנק. אין וועלכען זי איז געווען בעהאַלטען, פערשלאָסען. נטהערט האָט זי ווי די טהיר פון נומער עפענט זיך, אַ שטיל געדערדריי, שפּעטער שוין גאָר איינגאַנצען שטיל זי וואָרט מיט ציטער, אַז איהר פּאַוואָריט זאָל שוין עפענען די שראַנק, מינוטען ציהען זיך ווי שעה'ען, שעה'ען ווי לאַנגע נעכט. בקיצור נאָך עטליכע שעה וואַרטען, פּלאָנטערן און ציטערן, האָט זי געפּרובט זיך בעפרייען פון איהר בעהעלטניש, זי קלאַפּט, זי רייכט די טהיר, ערשט די דינער פון האָטעל האָבען אויפגעשלאָסען די שראַנק און פאַר ווי האָט זיך ענטפּלעקט אַ—בלויז ווייבעל און פאַר דעם ווייבעל איז ענטפּלעקט געוואָרען, אַז זי איז געבליבען אָהן פּאַקענעס מאַנטעל און אָהן ביזשוטעריע, וואָס זענען צוזאַמען מיט'ן פּאַרטנער נעלם געוואָרען. מ'האָט געוואָלט צוזאַמענשטעלען אַ פּראָטאָקאָל האָט זי געבעטען צו פערשווייגען און אין אַ נעבאָרגט אַלט זשאַקעטעל איז זי אוועק צו זיך אַ היים.

חברה לעדיג־געהער האָבען פון וואָס רעדען, צעפּיקען און צעלייגען אויף קליינגעלד. דערצעהלענדיג לעגט יעדער אַ ביסעל צו און מ'צעבלאָזט ביז גאָר.

פון דעם סוד — זאָגט מען — זאָל דער מאַן שוין עפּעס וויסען. מיט וואָס דאָס וועט זיך ענדיגען איז לייכט זיך פאָרצושטעלען..

ה. מין—זאָהן.

איך וועל אייך, ה' קעסטענבערג ביי דער געלעגענהייט דערמאָנען, אַז דער שרייבער פון די שורות האט גע־האט דאס גליק צו הערען פון אייך בעת אייערס א „דרשה" אין שוהל, אי איהר זענט דעם תומים'ס אנ'איי־ניקעל. איז וואס זשע, וואלט איך ווי־סען. דער טעם, וואס איר האָט פלוצלונג מיט א מאָהל איבערגער'סען דעם יחוס־פאָדעם מיט ר' יונתן אייבעשיץ דעם תומים און גאר זיך איבערגעשראָנצען צום יחוס פון מה־ש"ל? דאכט זיך, אַז דער תומים מיט'ן מה־ש"ל זענען נישט געשטאנען צווישען זיך אין קיין פא־מיליא־ער בעציהונגען. אין וואָס זשע איז די סבה, וואס איהר האָט אייך פלוצלונג געשעמט מיט'ן יחוס פון תומים?

ה' קעסטענבערג, איהר זענט צו־נאָ־איוו, אויב איהר מיינט, אז די וועלט איז אזוי נאריש און קאָן זיך נאָרנישט אויף אייערע אויסטהוּ‏כצעז און שקרים. די וועלט איז געננג גיכטער און האט אייך שוין גוט לערנען געקענט. א שאָד אייערע קאָמעדיעס. און די פערשירע־נע מאָדנע אויסגעקרימטע תחבולות'ען. מ'קאָן זיי פוין צו־גוט, אפילו א קינד אין די וויעג איז א מבין אויף זיי.

מ. שמשון.

אינטערזוכען דעם געזונד־צושטאנד פון די שול קינדער אָנטיקעגס, אַז עטליכע קינדער האבען אין די אויגען די „יאַגליצע" און דערביי פעראָר־דענט די קינדער צו געהן צום שול־דאָקטאָר צוויבאַק, וועלכער האָט די קינדער געהיילט אין דעם אַמבולאָ־טאָריום פון קראנקען־קאַסע אויף פקאָ־רישעווסקא 22. די קוראַציע האט אנ־געהאַלטען מעהר פון צוויי מאָנאַטען און א טייל קינדער האבען ביז דער צייט נישט נאָר נישט געפיהלט קיין שום פערבעסערונג, נאָר זיי האָבען זיך נאָך בעקלאָגט, אַז זיי ווערט נאָר ערגער פון פריהער. נאָר בעזונדערס שלעכט האט זיך געפיהלט דאָס קינד דאַנציגער, מיט וועלכען די עלטערען זענען געפאָהרען קיין ווארשא צו אַ דאָקטאָר. אויך דאָס קינד דבורה טע־נענבוים פון א־קראַקאָווסקאַ 14 האט זיך פאר'ן דערמאָנטען דאָקטאָר בע־קלאָגט, אַז עס ווערט א הר נ שט בע־סער, נאָר ערגער. אָבער אָנשטאָט דער דאָקטאָר זאָל זיך מעהר פעראינטערע־סירען מיט זיין פאציענט האט ער דאָס קינד דערלאַנגט צוויי פעטש און צו־בלוטיגט די נאָז.

אינטערעסאַנט איז, וואס דער דאָק־טאָר 'געוואָהנ' הערענדיג, אַז עס ווערט וועגען דעם געפעלטעס וואָרען אין דער פרעסע, פערענטפערט זיך יעצט, אַז ער איז געוועזען דענערווירט און זאָגט דערפאר צו צו היילען דאָס קינד ביי זיך אין וואָהנונג און נישט אין דער קראנקען־קאַסע.

וואס הערט זיך אין ראדאם.

מאַגיסטראַט־סובסידיעס פאַר יודישע אינסטיטוציעס.

אויף דער זיצונג פון שטאָדט־ראָט פון פאָריגע וואָך איז אָנגענומען געוואָ־רען צו געבען סובסידיעס אויפ'ן יאָהר 1927 פאר פאָלגענדע יודישע אינסטי־טוציעס: תלמוד — תורה — 9000 זל. „עזרה" – 3000 זל. „בית־לחם"—3000 זל. „לינת־הצדק"—3000 זל. „טאָז" — 1000 זל. דעם „בית—יתומים" – 600 זלאָטעס חידשליך. און פאר „חניך — ילדים" צו 2,50 פאר יעדען קינד א מאָנאט

אויף דער זעלבער זיצונג איז אויך אָנגענומען געוואָרען דער פאָ־געשטעל־טער פראָיעקט פון דער אינוועסטיציע־קאָמיסיע ביים מאָגיסטראט, אויסצו־שטעלען פון די איבערגעבליבענע 600 טויזענד דאָלאר פון דער „אולען" — הלוואה אַ סיח־ים האָל ע, א גאַזאָוניא, ווי אויך אויפצובויען פאר דעם געלד אַ געוויסען סכום אַרבייטער־הייזער פאר די, וואָס זענען דירה־לאָז.

ס'איז אויך בעטראכט געוואָרען די פעטיציע פון דער יודישער גמינע, אַז דער מאַגיסטראט זאָל פון די 600 טויזענד דאָלאר אַרויסבאָרגען דער יו־דישער קהלה 40 טויזענד דאָלאר פאר פאר וועלכע ס'זאָל צווישען אַנדערע נויטיגע ענינים, אויך אויפגעשטעלט ווערען פאר דער יודישער בעפעלקע־רונג אַ מקוה לויט די נייעסטע היגיע־נישע איינריכטונגען. די יודישע ראט־מענער האבען אינטערעסירט די ווענ־דונג פון דער גמינע. ראטמאַן סטודניאַ האט זיך ארויסגעזאָגט געגען דער מאַגיסטראט—הלוואה, ערקלערענדיג, אַז א מקוה אויסשטעלען געהער צו די רעלי־גיעזע ענינים, פאר וועלכע עס דאַרף זאָרגען די יודישע גמינע.

אין זיין ערקלערונג בעמערקט אגב ה' סטודניק, אַז די גמינע פיהרט שוין 3 יאָהר אַ קאַמפף מיט אַ רב און טהוט פאר דער שטאָדט וועניג אויף.

דער נייער פרעזידענט בעזוכט פערזענליך די פאָרשטעהער פון דער יודישער קהלה.

דער ניי־אויסגעוועהלטער פרעזידענט ה' מיכאלסקי האָט פאָריגע וואָך גע־מאַכט אַ פערזענליכער בעזוך אין די פריוואַטע וואָהנונגען פון די ה"ה יחיאל פרענקעל, יוסל קעניגסבערג און ביים אדוו. ה' מוליער.

די יודישע האנדווערקער אין ראדאָם בעשלוסען אויפצובויען א אייגען הויז.

זונטאָג דעם 26 ד. ח. אין אָוועגד איז אין האנדווערקער־קלוב פאָרגעקו־מען דער המשך פון דער אלגעמיינער פערזאמלונג. אויס'ן טאָג־אָרדנונג זע־נען צווישען אנדערע פונקטען אויך בעריהרט געוואָרען די פאַטענטען רע־גיסטראציע און די לאָקאַל־פראגע.

אַלס פאָרזיצ. ווערט געוועהלט דער פרעזעס בייליגנס, וועלבער לאַדענט איין אַלס אַססעסאָרען די ה"ה י. י. מאַנגישעווסקי און א האַך.

אין נאָמען פון די פערוואלטונג און פאָרשטעהער פון אלע סעקציעס ביים קלוב רעפערירט ה' מאַנגישעווסקי די לאָקאַל פראגע. ער ווייזט אָן די נויטיגקייט פון ערווערבען א אייגענעם לאָקאַל און רופט די פערזאַמעלטע דאָס זיי זאָלען אַקצעפטירען זיין פאָר־שלאָג.

די מיטגלידער י. ד. סטראַוויטשינ־סקי, קאָטלער בעגרינדען אויך די נויטיגקייט פון בויען אָדער קויפען א איינענעם פאר'ן קלוב.

ה' צ. בוימאַן שלאָגט פאָר דאָס האנדווערקער־הויז בויען אויף אַקציעס.

נעגען דאָס סיסטעם פון אַקציעס זענען ארויסגעטרעטען די מיטגלידער: מאַנגישעווסקי, דאָטבליאַט, מלינאַרסקי, מ. פעלדמאַן און קאָסאָי. זיי זענען פאר דורכפיהרען זאַמלונגען צווישען די מיטגלידער אויף דעם צוועק.

ביי דער אָפשטימונג ווערט מיט א אַבסאָלוטע מעהרהייט אָנגענומען פאָל־גענדע רעזאָלוציע:

די פערזאַמעלטע בעפאָלמעכטיגען די פערוואלטונג אויף יעדען אופן צו ערוועבען א איינענעם פאר'ן קלוב דורך זאַמלונגען און באַשטייערונגען פון די מיטגלידער.

ה' מ. פעלדמאַן ערקלערט דאָס ער גיט 5000 ציגעל צו א פונדאמענט און פארפליכטעט זיך מיטארבייטען ביים דעקען דעם דאַך. איינינע מיט־גלידער האָבען זיך אויך באשטייערט מיט בעדייטענדע סומען.

מען היילט מיט פעטש...

אין דער פאָוושעכנא שולע „אָוושעש קאָויאָ", נייע וועלט. האָט א קאָמיטע פון דאָקטוירים און לעהרערס נאָך

ד"ר קעלער'ס קראַוז גע'משפט געוואָרען מיט 200 זלאָטעס פאר אַבזאָגען זיך צו ערטיילען הילף שפעט ביינאַכט.

מיט איינינע וואכען צוריק איז ד"ר קעלער'ס קראַוז ארויסגערופען געוואָ־רען צו א קראנקען אין מיטען דער נאכט. ד"ר קעלער'ס קראַוז האָט זיך אָבער אָבגעזאָגט צו געהן אויף דער וויזיט. ערקלערענדיג, אַז ער וועט קומען 9 אין דער פריה די פאמיליע פון קראנקען האָט זיך דאן געווענדעט צום ד"ר מאָמראק. וועלכער האט נישט קוקענדיג אויף דער שפעטער שעה פון דער נאכט, ערטיילט די נויטיגע מעדי־ציניש הילף צו מאָרגענס איז דער קראנקער געשטאָרבען און די פאמיליע האט דעם ד"ר קעלער'ס קראוז איינ־געקלאָגט אין געריכט, בעשולדיגענדיג איהם, אַז צוליב דער פערשפעטיגונג פון דאָקטאָרישע הילף איז דער קראַנ־קער געשטאָרבען. דאָס פרידענ'ס גע־ריכט האט דעם ד"ר קעלער'ס קראוז בעשטראפט מיט 200 זלאטעס.

געשטאָרבען דער עלטס-טער מורה הוראה ר' מענדיל ווייַנגאָרט נ. ע.

דינסטאג אָוענד איז אין עלטער פון 68 יאָהר געשטאָרבען דער היגער מורה הוראה ר' מענדיל וויינגאָרט ז"ל. דער פערשטאָרבענער איז געווען אַ ליה יאָהרען ראדאָמער מורה הוראה און האָט זיך גערעכענט אַלס דער אָנגעזעהענסטער מיטגליר פון ראבינאט. ר' מענדיל וויינגאָרט האָט געשמ'ט אַלס גרויסער למדן און האָט מחבר געווען אייניגע ספרים. איז אויך גע-ווען זעהר אָנגעזעהן אין די רבנישע קרייזען אין פוילען.

שוין העכער אַ יאָהר צייט איז דער מורה הוראה וויינגאָרט געלעגען צו-בעט און נאָך שווערע ליידען איז ער נפטר געוואָרען פאריגען דינסטאג ביי-נאַכט.

אין דער לויה וואָס איז פאָרגעקומען מיטוואָך, האָט זיך בעטייליגט אַ גרוי-סער עולם און עטליכע טויזענט מאַן, וואָס איז געקומען אָבגעבען דעם לעצ-טען כבוד. אין בית מדרש האָט איהם מספיד געווען דער ראש-ישיבת.

תנצבה.

די ווינטער-קאָלאָניעס פון „טאָז".

די איינשרייבונגען אויף דעם 2 טען סעזאָן פון די ווינטער-קאָלאָניעס פון „טאָז", אין אָטוואָצק און אין דרוסקע-ניק דויערען ווייטער.

עס ווערען אָנגענומען קינדער פון 6 ביז 14 יאָהר.

איינשרייבען זיך קאָן מען ביים ה' ד"ר פאָמראַק.

דער רעפעראַט פון פ. מילער.

דער רעפעראַט פון ה' מילער דעם פאריגען שבת אין האנדווערקער-קלוב איז דורך אַ גרעסערען עולם צוהערער אויסגעהערט געוואָרען מיט אויפמערק-זאמקייט. דער רעדנער בעשולדיגט די ווארשאָווער יודישע פרעסע אין דער הערשענדער אפאטיע דערפאַר, וואָס אַנשטאָט צו שעפען ידיעות וועגען קריזיס אין א"י. פון די ערשטע קוועלען שרייבען זיי בריוועלעך אונטער'ן נאָמען „פראַקטסטען פון עולים", וועלכע האַלטען נישט אויס די קריטיק. דער רעפערענט האַלט, אַז שולדיג אין קריזיס איז אויך די ציוניסטישע עק-זעקוטיווע, וועלכע האט קיין שום אינ-טערעס נישט אַ ריסגעווירזען פאר די פירערש עליה, נישט געבענדיג די עולים קיין אינפאָרמאַציע אויפן אָרט אלס דער הויפט שולדיגער אין יעצטי-גען קריזיס אין א"י. ווערט דורך איהם אָנגעוויזען די ענגלישע רעגירונג, וועלכע פיהרט נישט אויס איהר מאנ-דאט-ההתחייבות'ען. דערמיט וואס גיעט ניט אַ פארן יודישען ישוב דעם פרייען באָדען, די רעגירונגס-ארבייט גיעט זי אוועק די אַראַבער און די יודישע אַרבייטסלאָזע גיעט זי נישט קיין שטיצע. די איינציגע, אויף וועל-כע ס'איז געפאלען דער שווערער לאַסט צו לינדערען ווי-נישט-איז, דעם קריזיס, איז די הסתדרות העובדים. ס'איז אויפגעקעפענט געוואָרען פון די הנהלה הציונית א געוויסע אונטער-שטיצונג, פון וואס ס צאָהלט אויף יעדער וואך צו 25 פיאַסטער און איין שילינג. די רעפערענט פאָדערט אַ אַלגעמיינע מאנאָפּליבע בעשטייערונג פון אלע ציוניסטישע פקידים פון דער גאנצער וועלט לטובת דער אַרבייטסלאָזיגקייט אין א"י. א גרעסערע סובסידיע פאר אַרבייט'ס מעגליכקייטען, א חוק די ביז איצטיגע 15 טויזענט פונט, אויף אַרבייט, ווי אויך ס'זאָל זיך שאפען א-ספּעציעלע קאָמיסיע, וועלכע זאָל זיך פארנעמען מיטן מצב אין לאַנד.

א „געטרייַע" דינסט.

ביי דער פאַמיליע י. אייזענבערג דלוגאַ 11 דינט פון א קורצע צייט אַן א קריסטליכע דינסט. דעם פער-גאַנגענעם מאָנטאַג 4 פארטאָג, בשעת אלע שטוב מענשען זענען גוט געשלאָ-פען האָט זיך די דינסט צובעקומען צום שיפלאָד, פון וואַנען זי האָט ארויסגענומען 300 זלאָטעס במזומנים און פערפאַקענדען זיך דערצו „צורה לדרך" א נייעם דאמפקע פעלטאַ מיט פערשידענע שטוב חפצ'ים, איז זי אויף דער ניך נכלם געוואָרען פון דער שטוב ארויס.

א האַלבע שעה נאָך איהר פערשווינ-דען ווערט האט א קליין קינד אי-בערוופקענדיג ויך אָנגעהויבע צו וויי ווינען און ווען די מאַדאַם האָט רו-פענדיג די דינסט נישט בעקומען קיין ענטפער, איז עמיצער אריין אין קיך און דערזעהן ווי די טהיר איז אָפען און קיינער איז נישטאָ. די שטוב מענ-שען האָבען זיך דאָן אויפגעחאַפט פון שלאָף און גלייך בעמערקט די גניבה

אויף דער אנפראגע ביים סטרוזש, צי ער האָט נישט געזעהען די דינסט דאָס טויער פון הויז, האָט יענער ערקלערט, אַז זי האָט איהם דערצעהלט, אַז זי פאָהרט קיין קעלץ, פון וואַן זי האָט ערהאַלטען א טעלעגראַם, אַז די מוטער איז איהר געשטאָרבען.

מען איז איהר גלייך נאָכגעפאָהרען און אויף דער סטאציע ראַשקאוו האָט מען די דינסט בעמערקט און תיכף פער-האַלטען, אָבפירענדען זי אין היגען פאָליציי-קאָמיסאריאַט.

די גניבה איז גאָך אינגאַנצען געפו-נען געוואָרען און דער דינסט איז אָב-געפיהרט געוואָרען אין ארעסט.

„אָוקסיליום" אָרדענט איין א ראַאוט.

דער היגער „אָקסיליום אקאַדעמיקום יודאיקום" אָרדענט איין אין פירמוש איבערמאָרגען שבת-צונאכט אַ ראַאוט. די הכנסה געהט לטובת די יודישע אַקאַדעמיקער פון דער דערמאָנטער סימפּאַטישער געזעלש. דער צוועק פון ראאוט רעט פאר זיך אַליין אַז די פעראַנ-שטאַלטונג פערדינט אָנערקענונג און אונטערגעשטיצט צו ווערען.

אַ משפט איבער „מאַטקע גנב".

אין קינאָ „קאָרסאָ" קומט היינטיגען שבת פאָר אַ משפט איבער די העלדען פון „מאַטקע גנב". דער משפט וואס אין פארגעקומען אין קינאָ קריסטאַל דעם פאריגען שבת איבער די העלדען פון דאַסטאיעווסקי'ס „מאָרד און שטראָף" האָט זיך גלענצענד איינגע-געבען, און בעוויזען אַז משפטים אויף ליטעראַרישע טהעמעס זענען גוט צו צוציהען א גרויסען קרייז צוהערער. דער קאָלאָסאַלער ערפאָלג פון פאָריגען משפט האט נודם געווען, אַז אויך היינטיגען שבת זאָל פון די זעלבע איניציאַטאָרען איינגעאָרדנעט ווערען א צווייטער משפט. דאס מאהל איבער שלום אש'ס „מאַטקע גנב", וועלכער האָט צוליב דער שטארקער פּאָפּולאַ-ריטעט פון בעריהמטען מחבר, ווי אויך צוליב דעם אינטערעסאַנטען און רייכען אינהאַלט, ארויסגערופען דעם גע-העריגען אינטערעס.

פון השומר „השחר" אין ראַדאָם.

שבת דעם 1/1 פינקטליך 4 נ"מ קומט פאָר אַ פערזאַמלונג פון הסתדרות „השחר" (ברית השומר) אין אייגענעם לאָקאַל לובעלסקי 21. גלייכצייטיג וועט רעפערירען דער פאָרשטעהער פון קרן-קימת ה' אַ. ביעלאַפּאלסקי.

פון דער ציוניסטישער אָרגאני-זאַציע אין ראַדאָם.

פרייטאָג 7 אָוונד קומט פאָר אין דער ציוניסטישע אָרגאניזאַציע לוקאַל, 25, א זעהר אינטערעסאַנטער רעפעראט פון ה אַ. ביעלאַפּאלסקי אויס ווארשע, אַ"ד"ט. „דער קריזיס אין א"י און זיין אויסגאַנג". איינגאַנג פריי.

די ראַדאָמער דין-תורה אין וואַרשאווער ראַבינאַט נישט צושטאַנד געקומען.

ווי מיר ווערען געוואויר, איז די דין תורה צווישען דער גמינע מיט ה' קעסטענבערג אויפגעריפען געוואָרען, די סבה זאָל זיין, וואס ה' קעסטענ-בערג האָט אָבגעזאָגט זיך אונטערצו-שרייבען לויטן פערלאַנג פון ראַבינאַט, אַז ער איז מסכים אויפן פסק פון ראַ-בינאַט אויפן אָרט, וואו די דין תורה זאָל פארקומען. דערפאַר וואָס ער האט ארויסגעשטעלט א פאָדערונג, אַז די ד"ת זאל פאָרקימען נישט אין ראבינאַט נור אין ראַדאָם. דער ראבינאט האָט זיך צוליב דעם אָבגעזאָגט צו פיהרען די ד"ת. ווי מען גיעט איבער, איז ה' קעסטענבערג דעצידירט צו שאַפען אַ צווייטע קהלת. ווי עס זאל נישט זיין הויבט זיך דער קאַמף יוארשיינליך אָן.

צי אַלע היגע אינסטיטוציעס.

מיר מאָנען אויפמערקזאַם אלע שטאָדטישע אינסטיטוציעס און געזעל-שאַפטען, אַז די שפּעטסטע צייט צו צו שיקען אין רעדאַקציע מעלדונגען אָדער קאָמוניקאַטען, איז מיטוואָך ביז 2 נ. מ. די שפּעטער צוגעשיקטע קאָמוני-קאַטען וועלען נישט אריין אין לוי-פענדען נומער פון דער וואָך און וועט לען מוזען בלייבען ווארטען אויף דער קומענדיגער וואָך.

די רעדאַקציע.

Kino „ODEON“ w Radomiu

Od 30 grudnia

najweselszy obraz sezonu p. t.

W siódmem niebie

w rolach głównych:

Pat i Patachon

אַ לאָקאַל!

צו פערדינגען אין צענטרום שטאָדט אויף אַ פאַבריק אָדער אויף אַ סקלאַד

צו ווענדען זיך דלוגא № 15 גאַטליעב.

קעלצער אבטיילונג.

ה׳ שמואל ברוך זייאנטש־קאווסקי, נעמט אב אייער פאספארט קיין בראזיליען.

דער קעלצער פאליציי—קאמענדאנט האט זיך געווענדעט צום הרב הארבערג מיט דער בקשה, מודיע צו זיין דורך דעם „קעלצער־ראדאמער לעבען" דעם ה׳ שמואל ברוך זייאנטשקאווסקי פון קעלץ, וועמענס אדרעס ס׳איז נישט באקאנט, אז ער זאל קומען אין קאמיסאריאט אריין (2 טע דזיעלניצע) אב־געמען זיין אויסלענדישען פאספארט קיין בראזיליען.

אין צוזאמענהאנג מיט דעם אויבען־דערמאנטען, קאן זיך דער ה׳ זייאנטשקאווסקי ווענדען נאכ׳ן פאספארט אין קאמיסאריאט אריין צום פושאדאוו־ניק בוגייסקי.

די וואהלען צום ראט און פער־וואלטונג פון דער קראנקען־קאסע.

מאנטאג, דעם 27/12 ה. י. איז אין זאהל פון שטאדט־ראט פארגעקומען די קאנסטיטואירענדע זיצונג צום ראט און פערוואלטונג פון דער קראנקען־קאסע.

דער קאמיסאר פון דער קראנקען־קאסע, ה׳ כולימירסקי, האט געעפענט די זיצונג און האט איינגעלאדענט דעם ה׳ מ. ראוויצקי, אלס פארזיצענדען פון דער וואהל־קאמיסיע (ה׳ ראוויצקי איז דער עלטסטער מיטגליד).

אלס פארז. פון ראט איז מיט א מעהרהייט פון 35 שטימען אויסגעוועלט געווארען דער פראפעסאר ה׳ הענריק קוץ (נ. פ. ר.) און אלס וויצע־פארז. ה׳ קאזשמיערזש העמפעל (ענדעק).

ס׳איז אויסגעוועהלט געווארען א פערוואלטונג פון 9 פערזאהן, די ה״ה: הערמאן לעווי, (פארז. פון קייז־סית רים—פעראיין) זאלעסקי, זשאנדסקי, קוביצקי, שטשעפאנאלסקי, סאביעראנסקי שמיידעל, מישטאל און מיערניק.

פון ספארט־קלוב „מכבי"

דעם 9—טען יאנואר 1927 קומט פאר אין לאקאל פון דער קהלה א אויסער־געוועהנליכע אלגעמיינע פערזאמלונג פון „מכבי" מיט פאלגענדען טאג—ארדנונג: 1) וואהלען פון א פארזיצענדען, 2) בעריכט פון דער פערוואלטונג פאר׳ן יאהר 1926, 3) בעריכט פון דער רע־וויזיאנס—קאמיסיע, 4) וואהלען פון א פערוואלטונג און 5) פרייע פארשלאגן.

אלע מיטגלידער און סימפאטיקער פון „מכבי" ווערען געבעטען צו קומען מאסענוויין און פינקטליך

די יעהרליכע אלגעמיינע פער־זאמלונג פון „בית־יתומים".

די יעהרליכע אלגעמיינע פערזאמלונג פון „בית—יתומים", וואס האט געזאלט פארקומען פאריגען שבת דעם 25/XII, איז צוליב׳ן נישט קומען די געהעריגע צאהל מיטגלידער אבגעלייגט געווארען און קומט פאר אין א צווייטען טערמין זונטאג, דעם 2־טען יאנואר 1927 — פינקטליך 5 א זייגער נ. מ. אין לא־קאל פון דער יודישער קהלה.

א גרויסער מאסקען באל.

שבת, דעם 1—טען יאנואר 1927 11 א זייגער ביי נאכט קומט פאר אין נייעם קינא „פאלאס" (סטאשיצא № 6) א גרויסער מאסקען—באל איינגעאר־דענט דורך דער געזעלשאפט „בית־יתומים".

די פארברייטונגען אין שטאדט צו דעם באל זענען זעהר גרויס און דער באל זאגט צו זיין זעהר אימפאזאנט.

דער ריוח איז בעשטימט פאר׳ן „בית־יתומים" צו קויפען ווינטער־מלבושים פאר די קינדער.

ס׳איז צו האפען, אז די יודישע בעפעלקערונג וועט דעם באל מאסענ־וויין בעזוכען. שטיצענדיג דאמיט דעם ארימען יודישען יתום.

15,000 זלאטעס פאר די קעלצער יודישע האנדווערקער.

די יידישע פאלקס—באנק האט ער־האלטען פון ס. ק. א. א סומע פון 15,000 זלאטעס פאר די קעלצער יו־דישע האנדווערקער – 5000 זלאטעס פאר דעם בעקער קאאפעראטיוו ביים האנדווערקער־פעראיין און 10,000 זלא־טעס אלס הלואות פאר די רעשט האנד־ווערקער.

די הלואות ווערען אויסגעגעבען אויף 10 חדשים אויסצוצאהלען ראַ־טעס־ווייז פאר 16% א יאהר

פון דער געזעלשאפט „לינת־הצדק".

ווי מיר דערוויסען זיך פון זיכערע קוועלען, האט זיך די פערוואלטונג

צבי מ.

דער טענצער.

(פעליעטאן.)

מאריץ איז א יונגערמאן פון עטלי־כע צוואנציג יאהר. איהר קענט איהם צו יעדער צייט טרעפען אויף דער גאס אדער אין דער צוקערניע. ער האט שטענדיג צייט און די געשעפטען זיינע ערלעדיגט ער אין דער צוקערניע. ער האלט כסדר אין איין לאנגווייליגען זיך. ער ווישט די טישלעך אין דער צוקערניע פון מינוט צו מינוט. די גע־שפרעכען וואס ווערען דורך זיינע בעקאנטע געפיהרט, אינטערעסירען איהם ניט, נור האט איז ער געליבען ביי א טישל זיצען לענגער און נאך מיין מאריץ האט דאס ווארט. ער רעדט און רעדט אהן אויפהער ביז אלע פארלאזען איינציגווייז דאס טישעל און מאריץ בלייבט אליין נישט האבענדיג פער־ענדיגט דעם רעפעראט וועגן דעם נייעס־טען „פשארלסטאן".

אויפ׳ן געביעט פון טאנץ איז ער באמת א בר־סמכא. ער קאן זיי אלע על רגל אחת. ער ווייזט אין זיי ארויס א גרויס קענטניש און איז ראשו ורובו אין זיי איינגעטהון. אויסער טאנצען אינטערעסירט איהם גארנישט צו אלע אנדערע פראגען בעציהט ער זיך מיט בטול. ער האט, זאגט ער, פיינד בטלנים וואס בראכען זיך דעם קאפ (ער ברעכט זיך די פיס) מיט פראבלעמען, איבער וועלכע ער טאנצט אריבער. אגב איז מאריץ לעצטענס א מבין אויף מוזיק, ווייסט איהר זייט ווען?

זייט אין דער צוקערניע האט אנגע־הויבען שפילען א טריא.

די מוזיק שרייט ער, לאנגווייליגט איהם. עפעס ווערען געשפילט זאכען וואס דערמאנען טויטע. און...

פלוצלינג בלייבט מאריץ שטיל. דאס געזיכט זיינ׳ס בעקומט קאלירען, די אויגען הייבען זיך אן פינקלען. וואס איז געשעהן?

דער ארקעסטער שפילט א „שימי", אט דאס פערשטעה איך — רופט זיך אן מאריץ און הויבט אן ארויסווייזען זיין בקיאות אין דער „שימי־מוזיק".

ער בעקומט דעם גוטען הומאר. גיעט א קלינג דעם פינגער און מאר־מארטעט טישעל אויף דעם קעלנער און מיט א שימי־מעלאדיע רופט ער אויס „פול פשארנע".

ער קאן שוין מעהר זיך נישט פא־פען ער וואלט גערען אבגערוקט אלע טישלעך אין א זייט און געלאזט זיך באדיי מיט דעם קעלנער און א רקידה׳לע...

מיינט אבער ניעט דאס מאריץ האט שטענדיג אזוי פיל צייט.

אט טרעפען מיר איהם אין דער גאס א פארנאפטעטען. ער שאצעלט שנע־לע טריט ער קומט אוועק אויף גאנצע שעה׳ן. ער בעווייזט זיך אין דער צו־קערניע אויף געצעלטע מינוטען און האלט אב קורצע קאנפערענצען מיט זיינע בעקאנטע.

א „שווארצע קאווע" קומט פאר אין עטליכע טאג ארום.

און ווער פיהרט אן מיט די צוגריי־טונגען? ווער פערנעמט זיך מיטן צוזא־מענשטעלען די ליסטע פון איינגעלא־דענע? — מאריץ. ער פערברענגט גלייכ־צייטיג גאנצע טעג ביי די בעקאנטע וואס ווילען זיך אויסשארפען א ביסעל די פיס לכבוד דער „שווארצער קאווע" מאריץ קען זיך נישט קיין עצה געבען מיט די איינלאדונגען וואס ער בעקומט יעדער מינוט.

אין סאקע א דאנק מאריצען האבען די „קאוועס" יעדעס מאהל אנ׳ערפאלג.

גאר אנ׳אנדערער מענש ווערט מא־ריץ אויף דער „קאווע". זיין פני־שטראלט פון פרייד. ער פיהלט זיך ווי דער אמת׳ער בעל שמחה וואס וויל אלע געסט צופרידענשטעלען, ער האלט סאר זיין חיוב מיט יעדען גאסט בעזונדער צו טאנצען און יעדען בע־זונדער ארויסזאגען עטליכע פאכמעני־שע בעמערקונגען. און אזוי א־בייט ער אב א גאנצע נאכט עד עלות־השחר.

צומארגענס נאכמיטאג בעווייזט זיך מאריץ אין דער צוקערניע אן אויס־געשלאפענער. ער נעמט אב גראטולאציע צוליעב׳ן ערפאלג אויף דער „קאווע" און ווידער הויבט זיך מאריץ אן צו לאנגווייל׳ען ביז... צו דער צווייטער „קאווע".

מיט'ן פרעזעס ה' ד"ר פעלק בראש אָבגעגעבען אין דימיסיע, נישט קו-קורירענדיג דאַרויף יואָס דעם 16—טען יאַנואַר 1927 קומט פאָר די יעהרליכע אַלגעמיינע פערזאַמלונג. דער דאָזיגער פאַקט איז זעהר אינטערעסאַנט. פרטים שפּעטער.

וואס איז גוזאַמעלט געוואָרען אין דער שטאָדט זעלבסט דורך די מיטגלידער פון דער קאַסע, האָט די קאַסע-פערוואַלטונג היינטיגע וואָך [בעטראַכט אַלע אַריינגעטראַגענע בקשות וועגען הלוואות און כמעט אַלע גינסטיג ערלעדיגט.

די אַרבייט פון דער קאַסע איז זעהר א פּראָכטפאָלע און ס'איז טשוט צו פערוואונדערן די איבערגעגעבענהייט פון די מיטגלידער פון ראַט און פערוואַלטונג צו דער קאַסע.

ס'איז צו האָפען, אַז די יודישע בעפעלקערונג אין קעלץ וועט פערשטענדען נאָכפאָלגענדע טיטען לטובת דער קאַסע, ווייל אין די אָרטיגע געזאַמעלטע סומען איז אָבהענגיג די ווייטערדיגע שטיצע פון „דזשוינט".

א אויספיהרליכען בעריכט פון דער קאַסע-טעטיגקייט וועלען מיר געבען אין די קומענדיגע נומערן פון אונזער צייטונג.

דער שוהל-שמש יוסף שמעון כמיעלניצקי אָבגעשטעלט געוואָרען אין זיין טעטיגקייט אויף 3 חדשים.

דער שוהל-קאָמיטעט האָט אָבגעשטעלט אין זיין טעטיגקייט אויף 3 ח"שים דעם שוהל שמש ה' כמיעלניצקי פאַר שלאָגען א ישיבה-יונגעל אין בית-המדרש „ליגת הלילה" און פאַר'ן בעליידיגען דעם ראש-ישיבה און דעם ה' י. ה. פּאַסירמאַן (מיטגליד פון קהלה-ראַט).

נפטר געוואָרען דער פינטשעווער רב ר' שבתי הכהן ראַפּאַפּאָרט ז"ל.

פאַריגען דינסטאָג ביינאַכט, איז אין עלטער פון 87 יאָהר נפטר געוואָרען דער פינטשעווער רב ר' שבתי הכהן ראַפּאַפּאָרט ז"ל.

דער נפטר, וועלכע האָט פערנומען דעם כסא הרבנות אין פינטשעוו א ערך פון עטליכע דרייסיג יאָהר איז געווען אַן אייניקעל פון ש"ך און „כתר כהונה", איז געווען איינער פון די אַלטע קאָצקער חסידים, לעצטענס איז ער געפאַהרען צום רבין פון פילצוו און האָט געהאַט אַלס משכיל.

דעם נפטר האָבען מספיד געווען די רבנים פון: קעלץ כמיעלניק, בוסק און וואָדזיסלאַוו.

דער נפטר האָט נישט איבערגעלאָזט קיין קינדער.

אַלס ממלא מקומו ווערט אָנגעוויזען דער שוועסטער'ן זוהן. דער וואָדזיסלאַווער רב ר' שבתי הכהן ראַפּאַפּאָרט.

מיט'ן טויט פון פינטשעווער רב, האָט די רבנישע וועלט פערלוירען איינעם פון די פּאָפּולערסטע רבנים אין פוילען. תנצבה.

1000 דאָלאַר פאַר דער „גמילת-חסד-קאַסע".

היינטיגע וואָך האָט די „גמילת חסד-קאַסע" ווידער ערהאַלטען פון „דזשוינט" 1000 דאָלאַר.

אין צוזאַמענהאַנג מיט די ערהאַלטענע 1000 דאָלאַר און מיט די סומע

פון דער שאָך-טורנעע אין קעלץ.

שבת, זונטאָג און מאָנטאָג היינטיגע וואָך, איז אין דער פּריוואַט וואוינונג פון דענטיסט ה' פּאַיעוווסקי פּאָרגעקומען א שאָך-טורנעע פון די בעסטע קעלצער שאָך שפּילער ה"ה: כהנא, יעקב זייירע, פּטרוזענס וו. סאָטיצקי, פּראָפעסאָר קאָזלאָווסקי, פ. רייזמאַן, מ. קוסטערמינץ און מ. וואָדזיסלאַווסקי.

דעם ערשטען רעקאָרד האָט געשלאָגען ה' זיירע מיט 11 פונקטען און 1 רעמי און דעם צווייטען רעקאָרד – ה' רייזמאַן מיט 7 פונקטען.

דאָס מאָהל אזוי ווי אַלע מאָהל, האָט ה' זיירע געשפּילט זעהר אויסגעהאַלטען און גליקליך אזוי, אַז פון אַלע געשפּילטע פּאַרטיעס האָט ער 11 פּאַרטיעס געוואונען און געמאַכט 1 רעמי.

וועגען די 35 000 זלאָטעס, וועלכע מען מאָהנט פון דער קעלצער קהלה.

אין זיינער צייט האָבען מיר שוין מיטגעטיילט, אַז די ליקווידאַציע-קאָמיסיע פון געוועזענעם קעלצער „וואַזאַמנאַ-קרעדיט" מאָהנט אויס'ן געריכטליכען וועג, ביי דער קעלצער קהלה 50.000 רובעל אַלס בעלסט-קאָנטריבוציע, וואָס די געוועזענע רוסישע מאַכט האָט אַרויפגעלייגט אויף דער קעלצער יודישע בעפעלקערונג.

דער קעלצער קרייז-געריכט האָט צוגעשפּרעכט דער קאָמיסיע א סומע פון 35 000 זלאָטעס.

געגען בעשלוס פון קרייז-געריכט, האָט די קהלה אַפּעלירט אין לובלינער אַפּעלאַציע-געריכט און ווי מיר וועגען געוואָר, וועט די פראַגע בעטראַכט ווערען דעם 21 יאַנואַר 1927. מצד דער קהלה טרעט אַרויס דער בעוואוסטער יודישער אַדוואָקאַט וואַרמאַן פון לובלין.

די פייערליכע ערעפענונג פון נייעם קינאָ „פּאַלאַס".

שבת אָוועגד, איז פאָרגעקומען די פייערליכע ערעפענונג פון ניי-אויפגעבויטען קינאָ-טעאַטער „פּאַלאַס" (סטאַשיצאַ 6) און ה' מ. עלענצווייג מיט א הערליכען פּראָגראַם.

דער נייער-קינאָ זאַהל, וועלכער האָט ביז 1000 זיץ פּלעצער איז אויפגעבויט געוואָרען לויט'ן מוסטער פון די שענסטע אייראָפּעאישע קינאָ-טעאַטערס.

ה' עלענצווייג האָט דאָס טעאַטער אויסגעבויט מיט די גרעסטע אָנשטרענגונגען. נישט רעכענדיג זיך מיט די ריזיגע קאָלאָסאַלע הוצאות, ער האָט צו די איגנערליכע און אויסערליכע אויסשטאַפירונג פון'ם טעאַטער אַנגאַזשירט די בעסטע ביי-און מאָלער-קרעפטען. און האָט זיין מיה אַנגעלייגט אזוי, אַז דער איגנערליכער אויסזעהן פון קינאָ איז זעהר שיין.

אויך די מוזיק איז פערגרעסערט געוואָרען מיט די בעסטע מוזיקאַלישע כוחות, דאָס אַלץ האָט ה' עלענצווייג געטוהן, בכדי צו בעפרידיגען די קעלצער געזעלשאַפט, און צו פערשאַפען זיי א שעהנעם זאַהל.

ס'איז צו האָפען, אַז די קעלצער בעפעלקערונג וועט די ענערגישע אַרבייט פון ה' עלענצווייג אַנערקענען און די קינאָ פאָרשטעלונגען צאַהלרייך בעזוכען.

א יודישער לערער טאָר נישט טרינקען קיין וואַסער.

דעם העבראַאישען לערער ה' קשענסקי, וועלכער וואוינט שוין ערליכע יעהר ביים ווירט ה' ק. און צאָלט צוגלייך מיט אַלע אַנדערע לאָקאַטאָרען דאָס דירה געלד קומט איצט אויס צו נעמען וואַסער פון א שכנות'דיג הויז צוליב דעם וואָס זיין פרוי האָט מאָמענטאַל נישט געהאַט צו בעצאָהלען 3 זלאָטעס מיט 30 גראָשען אַלס חלק וואָס ווערער הויז - איינוואוינער האָט געדאַרפט געבען אויף צו פערריכטען דער ברונע, וועלכע איז מיט עטליכע טעג צוריק צובראָכען געוואָרען. דער תשובה פון דער פרוי קשענסקי, אַז זי וועט בעצאָהלען די 3 זלאָטעס מיט 30 גראָשען ווען א הר מאַן וועט אָבגעבען זיין פּענסיע אין גימנאַזיום. איז דער ווירט נישט געווען צופרידען און האָט בעפוילען דעם סטרוזש נישט צו געבען קיין וואַסער דעם ה' קשענסקי. אזוי אַרום קומט אויס, אַז א יודישער לערער, וואָס האָט נאָך ניט אָנגענומען זיין פּענסיע טאָר נישט טרינקען קיין וואַסער.

אַכטונג ביוראַליסטען סעקציע ביים פּראָפ. פערא"ן פון די אָנגעשטעלטע בעשעפטיגט אין האַנדעל און ביוראָ.

די פערוואַלטונג פון פּראָפ. פעראיין פון די אָנגעשטעלטע בעשעפטיגט אין האַנדעל און ביוראָ פאָדערט אויף די חברים פון דער ביוראָ-סעקציע רעגולער צו בעצאָהלען דעם חודש אָבצאָהל פאַר'ן פעראיין, און אזוי ווי געוויסע ביוראַליסטען ווילען פשוט נישט בעצאָהלען דעם מאָנאַט'ס אָבצאָהל, איז די פערוואַלטונג זיי מוריע. אַז זייערע נעמען וועלען אין קומענדיגען נומער פון דער צייטונג פערעפענטליכט ווערען.

געזעלשאַפט „בית-יתומים" קעלץ

שבת, דעם 1—טען יאַנואַר 1927 10 אָוונד קומט פאָר אין נייעם קינאָ „פּאַלאַס" סטאַשיצאַ 6
א גרויסער מאַסקען-באַל

דער ריוח איז בעשטימט לטובת דעם „בית-יתומים"

א ב ל ע ט 3 זלאָטעס ═══ קומט מאַסקענווייז!

קעלץ! אכטונג סוחרים! קעלץ!

ס'איז דאָ זאָפאָרט צו פערדינגען 2 גרויסע סקלאַדעס אויף טשאַרנאָווסקאַ גאַס № 12 נאָענט פון דער באַהן-סטאַציע, די סקלאַדעס קאָנען דינגען אַלס סקלאַדעס אויף מעהל, זאַלץ, ביער אייזען א. אז. וו.

אינפאָרמאַציעס אויפ'ן אָרט ביים אייגענטימער ה' ר. בורכולסקי
קעלץ, טשאַרנאָווסקא גאַס № 12.

דעם טיעפסטען מיטגעפיהל דריקען מיר אויס אונזער חבר דעם
פרעזעס פון די קולטור-קאמיסיע יעקב וויינגארט
צוליב דער גרויסער אבידה פון זיין פאטער
הרב הגאון
ר' מנחם מענדיל וויינגארט נ"ע
זאל ער א טרייסט געפינען אין זיין נוצליכער ארבייט
לטובת דער יודישער געזעלשאפט.
די קולטור-קאמיסיע ביים האנדווערקער-קלוב
אין ראדאם.

דעם טיעפסטען מיטגעפיהל דריק איך אויס מיין געעהרטען חבר
יעקב וויינגארט דעם פרעזעס פון די קולטור קאמיסיע ביים האנדוו.-קלוב
צוליב דעם טויט פון זיין הויך געשעצטען פאטער הרב הגאון
ר' מנחם מענדיל וויינגארט נ"ע
זאל ער זיין טרייסט געפינען אין געזעלשאפטליכע ארבייט
בנימין האכמאן.

איך נעם דעם טיעפסטען אנטייל אין דעם צער פון די חשובע
פאמיליע וויינגארט צוליעב דעם טויט פון דעם סעניאר פון
זייער משפחה
הרב הגאון ר' מענדיל נ"ע
זאלען זיי געטרייסט ווערען בתוך שאר אבלי ציון וירושלים.
דוד פרענקעל עט פאמיליע.

דעם טיעפסטען מיטגעפיהל דריקען מיר אויס אונזער ג חבר און מיטגליד יעקב וויינגארט צום פערלוסט פון זיין פאטער
הרב הגאון ר' מנחם מענדיל וויינגארט נ"ע.
זאל ער א טרייסט געפונען אין זיין איבערגעגעבענער ארבייט לטובת דעם יודישען האנדווערקער-כלל אין ראדאם.
דער יודישער האנטווערקער קלוב
אין ראדאם.

חזק פקודה! מעלדע ראש שבת דעם 1/1 פינקטליך 4 נ. מ. קומט פאר
אנ'אסיפה פון גדוד „השחר" (ברית השומר בדרום)
אין אייגענעם לאקאל לובלינסקא 21
חזק ואמץ!
קאמענדאנט מ סאנדעל.

מודעה.
מיר מאכען בעקאנט די יודישע בעפעלקערונג אין ראדאם אז מיר יודישע איינוואוהנער פון דער זשעפיע נאס טראכטען צו צום בויען א בית מדרש דערום בעטען מיר יעדען איינציגען יוד, אז ווען מיר וועלען זיך ווענדען צו אייך נאך הילף, זאלט איהר אייך נישט אפזאגען און אונז בייהילפיג זיין, מיר האבען 3 ספרים און מיר האבען נישט וואו צו דאווענען, דעריבער ווענדען מיר זיך מיט א הייסען אויפרוף, צו אייך נישט צו פנטזאגען ווען עס וועלען זיך בעווייזען אונזערע דעלעגאטען אויף יעדער שמחה מיט קוויטלעך פאר דעם צוועק און אונטערשטיצען די זאמלונג מיט אייערע פאר גרעסטען וואס איהר וועט געבען. וועלען מיר אייך אלע זיין גרויס דאנקבאר און מיר וועלען מיט גאט'ס הילף אויפשטעלען א מקום קדוש. די יודישע איינוואוהנער פון דער זשאביע גאס

דאס יודישע „בית-יתומים" אין קעלץ.
זונטאג, דעם 2 טען סעפטעמבער 1927 י. 5 א זייגער נאך מיטאג קומט פאר אין לאקאל פון דער יודישע גמינע לעאנארדא 1 אין צווייטען טערמין
די יעהרליכע אלגעמיינע פערזאמלונג פון די מיטגלידער פון „בית-יתומים" אין קעלץ
קומט מאסענווייז און פינקטליך!!! די פערוואלטונג

Nie kompromituj mnie kochanie,
Kłaniając mi się na ulicy,
Niechaj przed światem pozostanie
Znajomość nasza w tajemnicy...!!!
oto motto słynnego obrazu, p. t

„KOBIETY, KTÓRYM SIĘ NIE KŁANIAMY"
(Te,,, z rogu ulicy).

Tragedja kobiety, która stoczyła się w bagno życia wielkomiejskiego
Z niezwykłym realizmem potraktowana rola kobiety kochającej i kochanie przez słynną ulubienicę Publiczności
LYA MARĘ
wyciska łzy prawdziwego wzruszenia
Nadzwyczajny ten obraz
demonstrowany będzie już
od Poniadziałku w kinie ODEON.

Kino Teatr „CORSO" w Radomiu
Dziś i dni następnych!
wspaniały dramat w 10-ciu aktach.
POŻAR SERC
z czasów rewolucji Rosyjskiej w 1917 r.
w rolach głównych, niezapomnieni bohaterzy z obrazu KOENIGSMARK
Nad program! Nad program!
DZIENNIK „PATHE"

אלגעמיינער ארבעטער-קאאפעראטיוו אין ראדאם.
צום ערשטען מאל אין ראדאם! — צום ערשטען מאל אין ראדאם!
שבת דעם 1 יאנואר 1 אזייגער נ. מ. קומט פאר
אין קינא—טעאטער „קארסא"
א גראנדיעזער ליטעראריש מר משפט
איבער שלום—אש'ס בארימט ווערק
מאטקע גנב
מיטן אנטייל פון בעקאנטע פעדאגאג גימנאזיע דירעקטאר
א. ליפמאן פון ווילנע.
[illegible] פון 50 גר. ביז 1 זל. — דער זאל איז בעהייצט

Kino „CZARY" w Kielcach.
Najcudniejszy i najpiękniejszy obraz sezonu
Najukochańsza Żona
MAHARADŻY
W głównej roli
Gunnar Tolnaes i Karin Bell

Redaktor i Wydawca CH. M. HERC — Odbito we własnej drukarni [illegible] Szwarlikowska Nr [illegible]